

Proiect al Strategiei securității naționale a Republicii Moldova

Chișinău - 2023

CUPRINS

Viziunea Președintelui Republicii Moldova	3
Aspirații.....	3
Provocările: evaluare, implicații și imperative	4
De la viziune la realitate	5
CAPITOLUL I.....	8
<i>Introducere</i>	<i>8</i>
CAPITOLUL II	9
<i>Interese și principii de securitate.....</i>	<i>9</i>
CAPITOLUL III	10
<i>Mediul de securitate.....</i>	<i>10</i>
CAPITOLUL IV	12
<i>Amenințări, riscuri și vulnerabilități de securitate</i>	<i>12</i>
CAPITOLUL V	15
<i>Metode și direcții de acțiune pe domenii de securitate</i>	<i>15</i>
CAPITOLUL VI.....	21
<i>Dispoziții finale.....</i>	<i>21</i>

Viziunea Președintelui Republicii Moldova

Viziunea Președintelui Republicii Moldova asupra domeniului de securitate subliniază angajamentul național pentru o țară europeană democratică și prosperă, în care oamenii trăiesc în siguranță și pace.

Elementul fundamental al Viziunii este transformarea Republicii Moldova într-o economie performantă, protejată de un sector de securitate modern, susținută de instituții guvernamentale puternice și de un serviciu public adus la standarde înalte de responsabilitate, integritate incoruptibilitate și eficiență. În implementarea Viziunii, vom lucra împreună cu aliații și cu partenerii de dezvoltare ai țării, pentru a construi un stat prosper în care cetățenii noștri se simt liberi și în siguranță.

În vederea realizării Viziunii:

Vom fi intransigenți în afirmarea valorilor democrației reprezentative, construite pe baza egalității și libertății, a respectării demnității umane și a statului de drept.

Vom promova o societate civilă vibrantă și pe deplin implicată, și vom stimula un parteneriat strâns între instituțiile statului, sectorul privat și diaspora din afara țării.

Vom urmări neobosit pregătirea pentru aderarea la Uniunea Europeană la orizontul anului 2030, îndeplinind în mod pro-activ toate pre-condițiile necesare.

Vom dezvolta un sector profesionist de apărare și securitate națională, modern și finanțat în mod adecvat, capabil să asigure nevoile naționale largi de securitate.

Aspirații

Republica Moldova își vede viitorul ca:

- Un stat consolidat, sigur, prosper, democratic, în care toți cetățenii își pot realiza în mod liber întregul potențial.
- Un stat care asigură nevoile de bază ale cetățenilor săi.
- Un stat care exercită controlul deplin asupra teritoriului său recunoscut internațional.
- Un stat membru al Uniunii Europene care contribuie, pe măsura resurselor disponibile, la dezvoltarea și sustenabilitatea proiectului european.
- Un stat ce protejează mediul înconjurător și contribuie la conservarea naturii pentru generațiile viitoare.

Provocările: evaluare, implicații și imperative

Europa trece prin transformări politice, economice și de securitate profunde, care vor defini pentru deceniile următoare atât viitorul continentului, cât și cel al Republicii Moldova. Doar printr-un efort comun și continuu al instituțiilor de stat, al societății civile, al sectorului privat și al tuturor cetățenilor, de acasă și din diasporă, poate fi asigurată securitatea durabilă, pacea și prosperitatea în Republica Moldova.

Aceste deziderate naționale se afirmă și sunt implementate în cel mai periculos, de la obținerea Independenței încoace, mediu regional de securitate. Continentul european este zguduit de cea mai mare conflagrație militară din ultimii 75 de ani. Prin agresiunea totală împotriva Ucrainei, Federația Rusă urmărește distrugerea statalității și a națiunii ucrainene, iar în consecință - extinderea posesiunilor sale teritoriale. Însă ambițiile Moscovei nu se limitează doar la Ucraina. Politică agresivă a Federației Ruse are puternice valențe regionale. Astfel, acțiunile sale ostile fac din consolidarea accelerată a capacităților din sectorul de apărare și securitate națională un imperativ strategic urgent pentru Republica Moldova.

Republica Moldova a resimțit din plin efectele invaziei neprovocate a Federației Ruse în Ucraina. Am avut și avem în continuare un flux fără precedent de refugiați. Rutele noastre tradiționale de transport de mărfuri au fost afectate în mod semnificativ. La acestea s-au adăugat acțiunile deliberate ale Federației Ruse de a slăbi Republica Moldova, pentru ca ulterior să preia controlul politic și economic asupra țării.

Federația Rusă a căutat să-și croiască un coridor militar terestru de acces către Republica Moldova. A recurs la șantaj energetic, reducând substanțial livrările de gaze către țara noastră, cu scopul de a pune presiune pe Guvern și pe întreaga societate. A întreprins acțiuni de destabilizare a țării prin intermediul atacurilor cibernetice și al campaniilor de dezinformare, precum și prin acțiuni de perturbare a ordinii publice.

La fel, Federația Rusă s-a implicat în procesele electorale din Republica Moldova, pentru a influența sau a vicia rezultatul acestora. În realizarea acestor acțiuni ostile Federația Rusă a beneficiat, deseori, de susținerea și contribuția interpușilor locali - politicieni corupți, oligarhi fugari și reprezentanți ai lumii criminale. Republica Moldova a rezistat în fața acestor provocări și va rezista în continuare.

Un timp prea îndelungat, noi am tolerat o serie de vulnerabilități pe care Federația Rusă le-a exploatat împotriva noastră: finanțarea ilegală a partidelor,

(quasi)monopolurile în economie și pe piața media, corupția în sistemul de justiție, infrastructura de transport limitată, conectarea insuficientă la piața europeană de electricitate, dependența semnificativă a sectorului agricol de piața rusă, lipsa politicii coerente față de minoritățile naționale, slăbiciunea instituțiilor publice. Este evident că Federația Rusă nu va renunța curând la acțiunile ostile la adresa Republicii Moldova. Prin urmare, trebuie să învățăm să trăim în condițiile unui război hibrid de intensitate înaltă, purtat de Federația Rusă pe o perioadă lungă de timp. Republica Moldova trebuie să dezvolte și să-și întărească în mod constant imunitatea față de amenințările de securitate de tip hibrid.

De rând cu provocările regionale și naționale, Republica Moldova trebuie să rămână vigilentă la un număr mare de riscuri globale, cum ar fi schimbările climatice, pandemiile și dezastrele naturale și cele provocate de om. Schimbările climatice sporesc numărul de evenimente meteorologice extreme, care vor afecta economia și cetățenii noștri prin perturbarea producției agricole, periclitarea securității alimentare și a condițiilor de viață, și care vor influența sistemul de ocrotire a sănătății. Înțelegerea și pregătirea pentru aceste provocări trebuie inclusă în Strategia de securitate națională, pentru a îmbunătăți reziliența noastră.

Totodată, unul dintre imperativele noastre strategice cele mai critice constă în combaterea corupției și punerea în aplicare a legii. Succesul în acest efort este esențial pentru a recâștiga încrederea societății și pentru a crea instituții guvernamentale puternice.

De la viziune la realitate

Un sector puternic de apărare și de securitate națională este esențial pentru a asigura creșterea economică și a proteja economia națională. Fără capacități solide de apărare și securitate, nu putem garanta dezvoltarea economiei, furnizarea de servicii publice și protecția infrastructurii critice, nu putem atrage și menține în țară investitorii străini sau readuce acasă cetățenii noștri din diasporă. Avem nevoie de pace și de securitate pentru a putea planifica, construi, investi și culege roadele muncii noastre. Securitatea trebuie să fie recunoscută ca o investiție necesară care aduce beneficii pentru toți.

Agresiunea Federației Rusiei împotriva Ucrainei evidențiază nevoia esențială de a crește investițiile în sectorul național de apărare și securitate. De prea mult timp acest sector a fost prost gestionat, neglijat și subfinanțat. Pentru a descuraja agresiunile din exterior și pentru a-și asigura securitate națională, Republica Moldova are nevoie de o armată modernă, suficient echipată, bine pregătită și interoperabilă cu partenerii

externi. Pentru a proteja în mod adecvat țara, forțele armate trebuie să fie finanțate în corespundere cu intensitatea amenințărilor cu care ne confruntăm. Trebuie să însușim lecțiile militare ale războiului din Ucraina pentru a îmbunătăți pregătirea armatei pentru acțiuni de apărare a țării în caz de necesitate. Forțele armate trebuie să crească frecvența exercițiilor militare desfășurate împreună cu partenerii strategici.

Instituțiile din sectorul de securitate civilă există pentru a proteja statul și a servi publicul. În cadrul noii Strategii, sectorul de securitate va pune accentul pe nevoile cetățenilor noștri, înainte de toate, și va urmări să obțină un nivel înalt de încredere a publicului. În același timp, Republica Moldova se confruntă cu un număr tot mai mare de noi amenințări, într-un mediu de securitate complex. Pentru a face față acestor provocări, trebuie să facem investiții substanțiale în sectorul civil de securitate, pentru a promova profesionalizarea efectivului și a asigura dotarea cu tehnologie modernă. Complexitatea provocărilor de securitate, precum și natura lor multidimensională, cere nu doar consolidarea și mobilizarea instituțiilor statului, dar și sinergia dintre acestea. Trebuie să asigurăm coordonarea, schimbul de informații și cooperarea rapidă și eficientă între instituții.

Rezolvarea conflictului transnistrean este un dosar important, care necesită efort conjugat pe plan diplomatic, economic, politic și social. Reafirmăm în acest context că nu există altă cale de soluționare a conflictului transnistrean decât cea pașnică. Trupele ruse, aflate ilegal în țara noastră, trebuie să părăsească teritoriul suveran al Republicii Moldova. Vom lucra la reintegrarea progresivă și pașnică a regiunii transnistrene în spațiul legal, economic și politic al Republicii Moldova. Dorim să extindem toate beneficiile apropierei Republicii Moldova de Uniunea Europeană și pentru cetățenii noștri care locuiesc pe malul stâng al râului Nistru. Soluția politică, identificată pe cale diplomatică și cu participarea activă a Uniunii Europene și a altor parteneri strategici, trebuie să fie sustenabilă, funcțională și aliniată la aspirațiile europene ale țării noastre.

Nu putem face singuri față complexității de provocări, mai ales celor cu caracter transnațional. De aceea, avem nevoie de o rețea largă și funcțională de parteneriate cu cele mai avansate și prospere democrații ale lumii. Una dintre aceste rețele de valori democratice bine instituționalizate este Uniunea Europeană.

UE este și va rămâne unul dintre pilonii de bază ai securității pe continentul european. De aceea, dezideratul nostru de aderare la UE nu ține doar de imperativele

de modernizare și de dezvoltare economică, dar și de securitatea cuprinzătoare (energetică, cibernetică, informațională, militară).

Dezvoltarea parteneriatelor bilaterale cu statele membre ale Uniunii Europene vine să completeze inițiativele de cooperare la nivel comunitar. Consolidarea parteneriatului strategic privilegiat, profund și multidimensional cu România în domeniul securității și apărării este esențială pentru realizarea dezideratului național de aderare la UE și pentru asigurarea securității durabile pe termen lung. Totodată, vom aprofunda parteneriatele în domeniul securității și apărării naționale cu Franța, Germania, Polonia, Italia, Republica Cehă, Lituania, Letonia, Estonia, Țările de Jos, Suedia, Spania. Pe continentul european, vom continua să investim energie și efort în parteneriatul strategic cu Marea Britanie și Turcia.

Ucraina independentă și membră deplină a familiei europene este un element-cheie al securității naționale a Republicii Moldova. Vom dezvolta un parteneriat strâns multisectorial de lungă durată cu Ucraina. Suntem și vom rămâne solidari cu Ucraina. În măsura resurselor disponibile, vom furniza ajutor bilateral și vom sprijini diplomatic inițiative regionale și internaționale care vin să întărească Ucraina în fața agresiunii militare a Federației Ruse.

Parteneriatul strategic cu Statele Unite ale Americii este, de asemenea, unul cheie pentru securitatea națională. Vom cultiva, extinde și aprofunda acest parteneriat pentru a-l valorifica la capacitate maximă.

NATO este și va rămâne unul dintre pilonii de bază pentru securitatea din Europa. Vom căuta să intensificăm cooperarea cu această alianță de apărare colectivă în vederea consolidării capabilităților Armatei Naționale de a proteja țară și cetățenii noștri.

Pentru a ne simți în siguranță, trebuie să contribuim la securitatea regională și internațională. În acest scop, ne propunem să acționăm ca stat membru de facto al UE. Vom continua să participăm la Linii de Solidaritate și astfel să contribuim la securitatea alimentară la nivel global. Vom continua să detașăm echipe de salvatori pentru a ajuta statele lovite de incendii și dezastre naturale. Vom continua să participăm la misiunile civile UE de gestionare a crizelor, pentru a contribui la stabilitatea în vecinătatea Uniunii Europene. Ne vom alinia la agenda Uniunii Europene pentru a combate schimbările climatice. Vom construi un profil de stat activ, participant responsabil al societății internaționale.

CAPITOLUL I

Introducere

1. Mediul de securitate regional și global în care operează Republica Moldova trece printr-o perioadă de transformări fundamentale. În acest context fluid, provocările de tip vechi la adresa securității naționale coexistă cu amenințările de tip nou, care sunt în continuă creștere. Totodată, schimbările profunde ce se produc în mediul de securitate oferă noi oportunități Republicii Moldova. Prin urmare, Strategia securității naționale (în continuare, Strategia) vine ca **răspuns la tendințele noi**, cu caracter benign și malign, în domeniul securității.

2. Strategia oferă un **ghid pentru adaptare** la mediul de securitate, aflat în plină transformare, pentru a combate în mod eficient întreagă gamă de provocări, dar și a exploata oportunitățile pe plan regional și global în vederea asigurării durabile a intereselor naționale de securitate.

3. Strategia este un **document de orientare strategică**, pentru toate organele publice centrale și locale cu abilități în domeniul securității și apărării naționale. Strategia:

3.1. Definește interesele naționale de securitate.

3.2. Stabilește principiile ce călăuzesc efortul de promovare și apărare a intereselor naționale de securitate.

3.3. Descrie elementele mediului de securitate global și regional, care sunt relevante pentru securitatea națională.

3.4. Identifică paleta de amenințări, riscuri și vulnerabilități care periclitizează securitatea națională.

3.5. Stabilește metodele și trasează direcțiile de acțiune în vederea prevenirii, minimizării sau neutralizării provocărilor la adresa securității naționale.

4. Strategia abordează securitatea națională în mod **comprehensiv și multidimensional**, în ceea ce privește atât natura diversă a provocărilor de securitate cu care se confruntă Republica Moldova, cât și varietatea acțiunilor coordonate pe mai multe planuri, necesare pentru combaterea sau pentru prevenirea acestora.

CAPITOLUL II

Interese și principii de securitate

5. Promovarea și apărarea intereselor naționale de securitate are menirea să garanteze existența, libertatea, stabilitatea și dezvoltarea țării, precum și să asigure tuturor cetățenilor în mod egal condiții favorabile pentru realizarea aspirațiilor individuale, cu respectarea prevederilor constituționale.

6. **Interesele naționale de securitate** ale Republicii Moldova sunt:

6.1. Apărarea independenței, suveranității, unității și integrității teritoriale a țării.

6.2. Protejarea democrației constituționale.

6.3. Garantarea și protejarea siguranței cetățenilor și a proprietății lor.

6.4. Dezvoltarea socio-economică a țării.

6.5. Asigurarea păcii.

6.6. Combaterea corupției.

6.7. Aderarea deplină la Uniunea Europeană.

6.8. Reintegrarea pașnică a regiunii transnistrene.

6.9. Contribuția la pacea și stabilitatea din zona Mării Negre.

6.10. Protejarea mediului ambiant.

7. **Principiile** politicii de securitate și apărare sunt repere care ghidează efortul organelor abilitate în domeniul securității statului pe plan intern, precum și în relația cu parteneri externi.

8. În vederea realizării intereselor naționale de securitate, Republica Moldova se conduce de următoarele principii:

8.1. **Predictibilitate.** Politica de securitate și apărare se bazează pe coerență și pe transparență în ceea ce privește conținutul intereselor naționale de securitate, precum și pe caracterul pașnic de promovare și apărare a acestora. Republica Moldova urmărește să fie un actor predictibil și responsabil în raporturile cu parteneri externi.

8.2. **Adaptabilitate.** Republica Moldova se angajează să dezvolte un răspuns adaptat la schimbările ce se produc în mod curent în mediul de securitate, prin identificarea

și evaluarea continuă a amenințărilor și riscurilor, în cadrul unei abordări pro-active și preventive.

8.3. Sincronizare. Atingerea obiectivelor naționale de securitate impune mobilizarea și conlucrarea strânsă între organele de menținere a ordinii publice și cele de asigurare a securității și a apărării naționale. Totodată, securitatea și pacea regională necesită un efort conjugat și coordonat între partenerii cu viziuni și obiective similare. Republica Moldova va căuta să dezvolte sinergie în relațiile de securitate cu statele din vecinătatea imediată și cu partenerii săi globali.

8.4. Cooperare public-privată. Instituțiile statului vor acționa într-un spirit cooperativ și coordonat cu diferite entități non-guvernamentale, cum ar fi societatea civilă, sectorul privat, mediul academic, mass-media și diaspora. Doar printr-un efort public-privat comun poate fi asigurată continuitatea cursului strategic al țării și, prin urmare, securitatea națională durabilă și comprehensivă.

CAPITOLUL III

Mediul de securitate

9. Mediul global și cel regional de securitate se află într-o perioadă de **volatilitate și de transformare accelerată**. Această dinamică va necesita atenția și reevaluarea constantă din partea instituțiilor statului în vederea ajustării politicilor de securitate, astfel încât Republica Moldova să poată contracara în timp real amenințările și riscurile la adresa sa.

Nivelul global

10. La nivel global, pot fi distinse următoarele tendințe-cheie relevante pentru securitatea națională:

10.1. Intensificarea competiției între marile puteri. Aceasta alimentează cursa nucleară de înarmare, afectează funcționalitatea formatelor de cooperare internațională și regională, reduce eficiența cooperării multilaterale în combaterea provocărilor globale, cum ar fi neproliferarea armelor de distrugere în masă, contracararea încălzirii globale, combaterea pandemiilor, lupta împotriva terorismului transnațional și a criminalității transfrontaliere.

10.2. Încetinirea globalizării economice. Ca urmare a pandemiei de COVID-19 și a agresiunii militare a Federației Ruse împotriva Ucrainei, actorii economici majori

își revăd și își restructurează lanțurile globale de producție și de aprovizionare, pentru a reduce expunerea, în domenii critice, la piețele și producătorii ce reprezintă un risc geopolitic înalt. Astfel, relațiile economice internaționale sunt abordate tot mai mult și prin prisma implicațiilor de securitate, lucru care conduce la fragmentarea legăturilor economice.

10.3. Accelerarea schimbărilor climatice. Încălzirea globală se accelerează, generând tot mai multe fenomene extreme - ploi abundente, secete prelungite, valuri de căldură peste normele observate anterior etc. Toate acestea au un impact negativ asupra resurselor de apă disponibile, recoltelor pe plan global, sectoarelor de transport și cel energetic, precum și asupra sănătății populației. Fără a întreprinde o serie de măsuri naționale și internaționale, încălzirea globală pune în pericol existența umanității.

10.4. Progresul rapid în dezvoltarea și utilizarea tehnologiilor transformative, precum inteligența artificială, robotica, tehnologiile cuantice etc. Acestea au potențial de a îmbunătăți semnificativ calitatea vieții și a serviciilor publice furnizate de stat. În același timp, tehnologiile transformative sporesc potențialul distructiv al actorilor maligni statali și non-statali în domeniul cibernetic, economic, informațional, social și militar.

Nivelul regional

11. La nivel regional, se disting următoarele tendințe-cheie relevante pentru securitatea națională:

11.1. Revenirea războiului de înaltă intensitate în Europa. Invazia de proporții a Ucrainei de către Federația Rusă a declanșat un război fără precedent în Europa ultimelor șapte decenii. Această realitate destabilizează întreagă regiune, pune în pericol direct securitatea națională a Republicii Moldova și produce numeroase repercusiuni politice, sociale și economice asupra țării, pe termen scurt și mediu. O potențială dispariție a Ucrainei independente va amenința grav existența și supraviețuirea Republicii Moldova ca stat independent și democratic.

11.2. Decuplarea economică a Uniunii Europene de Rusia. Are loc destrămarea rapidă a relațiilor economice care au fost stabilite și dezvoltate pe continentul european pe parcursul a șase decenii. Cea mai rapidă decuplare are loc în domeniul energetic și cel al transferurilor de tehnologii avansate. Acest proces, pe de o parte, grăbește tranziția de la resursele de energie fosilă spre resursele de energie

regenerabilă în Uniunea Europeană, iar, pe de altă parte, mărește decalajul tehnologic între UE și Rusia.

11.3. Creșterea centralității UE și NATO. Rolul celor două instituții în asigurarea securității în Europa a crescut și va rămâne unul primordial cel puțin în acest deceniu. Ambele organizații trec prin transformări interne care adâncesc integrarea și cooperarea intra și inter-instituțională. Uniunea Europeană și NATO demonstrează complementaritate sporită în domeniul asigurării securității în Europa. În același timp, NATO continuă să practice politica „ușilor deschise”, iar UE revitalizează procesul de lărgire prin recunoașterea Republicii Moldova și a Ucrainei drept state candidate pentru aderarea la Uniunea Europeană.

11.4. Tendința de renunțare la neutralitate. Statele vecine cu Federația Rusă, cu o lungă tradiție de neutralitate, renunță la acest statut și aderă la alianța militară NATO pentru a-și garanta securitatea națională în format de apărare colectivă. Agresiunea Rusiei împotriva Ucrainei este principalul stimulent în spatele acestui proces.

11.5. Insecuritatea în bazinul Mării Negre. Agresiunea Federației Ruse împotriva Ucrainei a sporit semnificativ nivelul de insecuritate în regiunea Mării Negre și a afectat substanțial activitățile economice maritime, ceea ce are un impact direct asupra intereselor economice ale Republicii Moldova. Formatele regionale multilaterale de cooperare sunt slăbite, iar în prim-plan au ieșit problemele de securitate (conflicte armate, rivalități regionale, minarea unor sectoare în Marea Neagră, interceptări periculoase ale navelor în spațiul aerian deasupra Mării Negre, trafic de arme și droguri etc.).

CAPITOLUL IV

Amenințări, riscuri și vulnerabilități de securitate

12. Strategia **identifică** amenințări, riscuri și vulnerabilități ce afectează sau pot afecta securitatea națională, cu scopul de a dezvolta o politică eficientă pentru a combate sau a preveni manifestarea lor.

13. Pentru a răspunde eficient la amenințările, riscurile și vulnerabilitățile identificate, Consiliul Suprem de Securitate va efectua o **analiză periodică** a situației de securitate.

14. Republica Moldova se confruntă cu provocări la adresa securității sale, care se **manifestă pe mai multe paliere simultan**. Aceste provocări deseori sunt interconectate între ele, iar intensitatea lor și gradul de risc evoluează permanent. Prin urmare, pentru contracararea acestora, se impune o abordare holistică față de securitatea națională.

15. Vectorii de proliferare a amenințărilor și riscurilor la adresa securității naționale se află atât **în interiorul țării, cât și în afara ei**. Deseori are loc o interacțiune simbiotică între cele două, ceea ce sporește gradul de pericol pentru siguranța națională.

16. **Federația Rusă și interpușii** săi în Republica Moldova reprezintă cea mai periculoasă și mai persistentă sursă de amenințare care, dacă nu este contracarată, poate avea efecte severe pentru statalitatea, democrația și prosperitatea țării.

17. Republica Moldova se confruntă cu următoarele **amenințări** la adresa securității naționale:

17.1. Agresiunea militară a Federației Ruse împotriva Ucrainei și ambiția guvernului rus de a croi un coridor militar terestru spre Republica Moldova, ceea ce ar crea premise imediate pentru schimbarea violentă a ordinii constituționale și lichidarea statalității țării noastre.

17.2. Operațiunile de tip hibrid desfășurate de Federația Rusă împotriva Republicii Moldova în domeniul politic, economic, energetic, social, informațional, cibernetic etc., cu scopul subminării ordinii constituționale, deraierii cursului european al țării și/sau dezintegrării statului.

17.3. Prezența militară ilegală a Federației Rusiei în regiunea transnistreană și controlul exercitat asupra entității separatiste.

17.4. Corupția și practicile cleptocratice.

17.5. Criminalitatea transfrontalieră, în special traficul ilicit de arme, droguri și persoane.

17.6. Accelerarea schimbărilor climatice ca urmare a încălzirii globale, fenomen ce afectează sănătatea cetățenilor și sectoarele economice ale țării.

17.7. Degradarea mediului ambiant ca urmare a activității economice legale sau ilegale, în special a celei care afectează calitatea apei, solului și aerului.

17.8. Gradul înalt de sărăcie în rândul populației.

17.9. Declinul demografic precipitat.

18. Securitatea Republicii Moldova poate fi expusă următoarelor **riscuri**:

18.1. Re-escaladarea conflictelor cronice în statele vecine din regiunea Mării Negre.

18.2. Incidente sau dezastre industriale majore în vecinătatea țării, care implică substanțe chimice, biologice, radiologice și nucleare.

18.3. Pandemii și epidemii.

18.4. Atacuri cinetice sau digitale de către actori statali externi asupra infrastructurii critice.

18.5. Atacuri cibernetice asupra instituțiilor publice sau private din partea unor structuri specializate în crime cibernetice.

18.6. Proiecte de infrastructură în vecinătate, care limitează accesul la resursele de apă.

18.7. Întreruperea lanțurilor de aprovizionare alimentară.

18.8. Crize economice regionale sau globale.

18.9. Fenomene naturale cu impact transfrontalier în țările vecine, precum cutremure, vijelii și inundații.

18.10. Incendii de proporții ca urmare a activității umane.

18.11. Proliferarea armelor de distrugere în masă.

18.12. Atentate teroriste internaționale.

19. Republica Moldova se confruntă cu mai multe **vulnerabilități**, care sunt sau pot fi exploatate de actori maligni interni și externi, cum ar fi:

19.1. Dotarea insuficientă a armatei.

19.2. Lipsa controlului autorităților centrale asupra unei părți a teritoriului suveran.

19.3. Capacitatea administrativă redusă a instituțiilor publice.

19.4. Sistemul de justiție incomplet reformat.

19.5. Corupția endemică.

19.6. Slaba integrare a minorităților naționale.

- 19.7. Dependența excesivă a producătorilor agricoli autohtoni față de piața Federației Ruse.
- 19.8. Infrastructura limitată de transport și de conectivitate cu vecinii imediați.
- 19.9. Interconectarea directă insuficientă cu piața energetică europeană.
- 19.10. Capacitățile autohtone insuficiente pentru generarea energiei electrice și termice.
- 19.11. Ineficiența energetică.
- 19.12. Dependența persistentă de energia electrică din regiunea transnistreană.
- 19.13. Lipsa unei instituții publice cu acoperire națională în domeniul securității cibernetice.
- 19.14. Slaba dotare a instituțiilor publice cu echipament IT performant și cu programe de soft licențiate.
- 19.15. Concentrarea excesivă a activelor pe piața media.
- 19.16. Disparitățile economice și sociale.
- 19.17. Capacitățile instituționale slabe de a combate dezinformarea.
- 19.18. Expunerea societății pe durată lungă de timp la dezinformarea răspândită de actorii maligni prin intermediul mass-media tradiționale și digitale.
- 19.19. Dotarea insuficientă a serviciilor pentru gestionarea crizelor civile.

CAPITOLUL V

Metode și direcții de acțiune pe domenii de securitate

20. Dată fiind gama largă și diversă de amenințări, riscuri și vulnerabilități, Republica Moldova trebuie să îmbrățișeze o abordare **integrată și anticipativă** pentru a-și asigura securitatea și reziliența națională.
21. Abordarea integrată presupune capacitatea instituțiilor statului de a **combina informații și de a analiza** întregul spectru de provocări, precum și capacitatea de **acțiune complementară** și, dacă este necesar, **simultană** pentru prevenirea sau neutralizarea acestor provocări.

22. Abordarea anticipativă presupune capacitatea instituțiilor statului de a **prevedea varii scenarii** cu privire la felul în care amenințările și riscurile se pot manifesta, precum și capacitatea de a **acționa pro-activ pentru prevenirea sau minimizarea** costurilor unor scenarii negative.

23. Fără a dezvălui informații cu circulație restricționată, acțiunile în vederea asigurării securității și rezilienței naționale trebuie să fie **însoțite de campanii de comunicare cu publicul**, care să explice în mod facil și pe înțelesul tuturor raționamentul acțiunilor, amenințările sau riscurile care sunt contracarate, rezultatele intermediare sau rezultatele scontate la final de acțiune ori la finalul unei serii de măsuri întreprinse. Aceste campanii de comunicare trebuie să aibă caracter continuu în timp.

24. În vederea realizării intereselor naționale de securitate și, totodată, pentru combatere amenințărilor, riscurilor și vulnerabilităților, Strategia stabilește următoarele direcții de acțiune:

24.1. Apărarea națională.

24.2. Ordinea publică.

24.3. Securitatea și reziliență economică.

24.4. Securitatea și reziliența energetică.

24.5. Reintegrarea țării.

24.6. Securitatea și reziliența cibernetică.

24.7. Securitatea și reziliența agroalimentară.

24.8. Securitatea și reziliența ecologică.

24.9. Securitatea regională și internațională.

25. În cadrul măsurilor de asigurare a **apărării naționale** se prevede:

25.1. Investiții pe termen lung în dotarea și modernizarea echipamentului, logisticii și bazei materiale ale armatei.

25.2. Aducerea la zi a doctrinei și a planurilor de apărare națională, în baza lecțiilor învățate din agresiunea militară a Federației Ruse împotriva Ucrainei.

25.3. Intensificarea pregătirii și sporirii calificării personalului Armatei Naționale.

25.4. Pregătirea și integrarea graduală a țării în structurile și inițiativele de apărare ale Uniunii Europene.

25.5. Aprofundarea parteneriatului privilegiat strategic multidimensional în domeniul securității și apărării cu România.

25.6. Dezvoltarea și aprofundarea parteneriatelor în domeniul securității și apărării cu Franța, Germania, Polonia, Italia, Republica Cehă, Lituania, Letonia, Estonia, Țările de Jos, Suedia, Spania.

25.7. Dezvoltarea și aprofundarea parteneriatelor în domeniul apărării și securității cu Statele Unite ale Americii, cu Marea Britanie și Turcia.

25.8. Dezvoltarea și aprofundarea parteneriatului în domeniul securității și apărării cu Ucraina.

25.9. Avansarea și consolidarea cooperării cu NATO.

26. În cadrul măsurilor necesare pentru a asigura **ordinea publică** se impune:

26.1. Armonizarea legislației naționale cu normele europene în domeniul combaterii criminalității financiare, a celei organizate și a corupției.

26.2. Alocarea resurselor, mijloacelor materiale și financiare adecvate pentru dezvoltarea infrastructurii și procurarea echipamentelor specializate necesare în lupta împotriva criminalității organizate și a corupției.

26.3. Dezvoltarea sistemului de protecție civilă pentru realizarea eficientă a măsurilor de protecție a populației în condițiile de situații excepționale.

26.4. Integrarea deplină în mecanismele și inițiativele de securitate și de ordine publică ale Uniunii Europene.

26.5. Întărirea capacității administrative a instituției responsabile de urmărirea fluxurilor bănești și de combaterea spălării banilor.

26.6. Întărirea instituțiilor responsabile pentru confiscarea și recuperarea activelor ilicite.

26.7. Crearea și consolidarea instituției cu competențe în domeniul combaterii dezinformării.

26.8. Securizarea frontierelor de stat în vederea combaterii migrației ilegale, a traficului de persoane și de armament, și a contrabandei.

- 26.9. Dezvoltarea mecanismelor de prevenire și de anticipare a incidentelor.
- 26.10. Asigurarea unui nivel sporit de cooperare interinstituțională, necesară menținerii și dezvoltării capacității operaționale a instituțiilor abilitate cu gestionarea crizelor.
- 26.11. Eficientizarea activității personalului operativ, în vederea îmbunătățirii capacității de prevenție și de intervenție imediată.
- 26.12. Dezvoltarea și punerea în aplicare a programelor de informare și de educație, pentru a crește gradul de conștientizare și de implicare a populației în prevenirea și combaterea criminalității organizate și a corupției.
27. În cadrul măsurilor de asigurare a **securității și rezilienței economice** se prevede:
- 27.1. Integrarea activă în infrastructura și piața europeană de transport.
- 27.2. Multiplicarea și modernizarea punctelor de intrare și de ieșire în/din Ucraina și România.
- 27.3. Modernizarea infrastructurii de cale ferată în vederea măririi vitezei trenurilor și a volumelor de transport.
- 27.4. Modernizarea amplă a infrastructurii rutiere.
- 27.5. Obținerea accesului la piețele globale pentru producătorii agricoli autohtoni.
28. În cadrul măsurilor de asigurare a **securității și rezilienței energetice** se prevede:
- 28.1. Armonizarea legislației naționale cu normele europene în domeniul energetic.
- 28.2. Creșterea capacității de interconectare cu statele Uniunii Europene în sistemul energetic european pentru a asigura continuitatea și multiplicarea aprovizionării cu energie.
- 28.3. Asigurarea unei rezerve strategice de combustibil și de gaze naturale.
- 28.4. Dezvoltarea și implementarea unor proceduri de gestionare a crizelor energetice.
- 28.5. Extinderea capacităților de producție a energiei regenerabile (soare, vânt, biomasă).

28.6. Implementarea unui program de educație și de conștientizare în domeniul eficienței energetice.

28.7. Dezvoltarea și aprofundarea parteneriatului energetic cu România, SUA, Azerbaidjan, Grecia, Ucraina, Bulgaria.

29. În cadrul măsurilor necesare pentru **reintegrarea țării** se prevede:

29.1. Acțiuni diplomatice pentru a pune capăt prezenței militare ilegale a Federației Ruse pe teritoriul suveran al Republicii Moldova, respectiv pentru a desfășura o misiune civilă internațională de-a lungul liniei administrative cu regiunea transnistreană.

29.2. Acțiuni diplomatice pentru lichidarea depozitului de armament din Cobasna, cu participare și sub supraveghere internațională.

29.3. Elaborarea și implementarea graduală a pașilor spre reintegrarea sectorială a regiunii.

29.4. Conectarea procesului de aderare la Uniunea Europeană cu cel de reintegrare graduală a regiunii transnistrene și sporirea rolului Uniunii Europene în procesul de soluționare a conflictului.

30. În vederea asigurării **securității și rezilienței cibernetice** sunt necesare:

30.1. Crearea unei instituții naționale competente în domeniul securității cibernetice.

30.2. Dezvoltarea formelor de cooperare public-privată pentru asigurarea securității cibernetice.

30.3. Modernizarea bazei tehnice IT a instituțiilor publice.

30.4. Dezvoltarea planurilor de apărare cibernetică a infrastructurii critice.

30.5. Organizarea programului masiv de educație privind igiena cibernetică în rândul funcționarilor publici, al studenților și elevilor.

30.6. Organizarea exercițiilor naționale și internaționale de apărare cibernetică.

30.7. Aprofundarea dialogului și a cooperării în domeniul cibernetic cu Uniunea Europeană.

30.8. Participarea și/sau alinierea la normele UE în domeniul reglementării tehnologiilor transformative

31. În cadrul măsurilor de asigurare a **securității și rezilienței agroalimentare** se prevede:

31.1. Adoptarea unor politici publice de protecție a solurilor, a apelor și a biodiversității pentru a asigura utilizarea durabilă a resurselor agricole.

31.2. Promovarea cultivării unor varietăți de plante pentru a asigura diversitatea de alimente și a minimiza riscurile asociate cu dependența de o singură cultură.

31.3. Consolidarea infrastructurii agricole și a sistemelor de stocare a produselor alimentare strategice.

31.4. Dezvoltarea unui sistem eficient de monitorizare și de alertă timpurie pentru identificarea și gestionarea rapidă a situațiilor de criză alimentară.

31.5. Colaborarea cu alte țări și organizații internaționale pentru schimbul de informații, expertiză și sprijin în dezvoltarea și implementarea politicilor și programelor de securitate agroalimentară.

32. Pentru asigurarea **securității și rezilienței ecologice** se prevede:

32.1. Implementarea politicilor Uniunii Europene de protecție a mediului.

32.2. Extinderea ariilor protejate și îmbunătățirea măsurilor de protecție a acestora.

32.3. Implementarea Programului național de împădurire.

32.4. Dezvoltarea unui sistem de management integrat al deșeurilor și al substanțelor chimice.

32.5. Îmbunătățirea calității apelor de suprafață și a celor subterane, protecția și gestionarea durabilă a resurselor acvatice.

32.6. Protejarea, restaurarea și promovarea utilizării durabile a biodiversității și ecosistemelor naturale.

32.7. Accelerarea tranziției spre surse regenerabile de energie.

32.8. Reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră.

32.9. Promovarea cooperării regionale și internaționale pentru abordarea colectivă a provocărilor legate de schimbările climatice, schimbul de bune practici și de expertiză în domeniul protecției mediului.

33. Pentru a contribui la **securitatea regională și internațională** se prevede:

33.1. Participarea la misiunile civile ale Uniunii Europene pentru gestionarea crizelor.

33.2. Alinierea la pozițiile UE în domeniul Politicii Europene de Securitate și Apărare și la sancțiunile UE.

33.3. Sprijinul bilateral și multilateral pentru Ucraina în scopul restabilirii păcii durabile și a reconstrucției țării.

33.4. Participarea la misiunile internaționale de menținere a păcii.

33.5. Participarea la eforturile regionale pentru readucerea păcii și a stabilității în zona Mării Negre.

33.6. Participarea la organizațiile și inițiativele internaționale pentru combaterea crimei transfrontaliere.

CAPITOLUL VI

Dispoziții finale

34. Strategia securității naționale servește drept bază pentru elaborarea strategiilor de securitate și de apărare sectoriale, acolo unde acestea lipsesc, sau aducerea la zi a documentelor în cauză.

35. În funcție de amploarea și de viteza evoluțiilor pe plan global, regional sau național, Strategia este susceptibilă revizuirii și adaptării ulterioare, în vederea îmbunătățirii și eficientizării politicilor publice în domeniul de securitate și apărare.

36. Monitorizarea implementării Strategiei și coordonarea interinstituțională îi revine Consiliului Suprem de Securitate. Autoritățile administrației publice centrale vor informa Consiliul Suprem de Securitate cu privire la punerea în aplicare a Strategiei. Consiliul Suprem de Securitate, la rândul său, va informa anual Parlamentul despre progresele atinse în realizarea practică a Strategiei naționale de securitate.